

ГРИЦИНА Л. А.

к. е. н., доцент
Хмельницький національний університет
lesyahrytsyna@gmail.com

ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ЦИКЛІЧНОСТІ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті розглянуто основні теорії економічних циклів, що пояснюють механізм виникнення і розвитку циклів. Зазначено, що пошук нових підходів до визначення причин та наслідків динаміки економічного розвитку знайшов своє відображення у формуванні альтернативної теорії – концепції сталого (стійкого) розвитку. Визначено, що на мікрорівні сталий розвиток часто розглядається через призму суміжних концепцій, найбільш поширеною з яких є концепція корпоративної соціальної відповідальності.

Ключові слова: економічний розвиток, економічне зростання, циклічність, світова економіка, сталий (стійкий) розвиток, концепція корпоративної соціальної відповідальності.

ГРИЦИНА Л. А.

к. э. н., доцент
Хмельницкий национальный университет
lesyahrytsyna@gmail.com

ФОРМИРОВАНИЕ КОНЦЕПЦИИ КОРПОРАТИВНОЙ СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ В КОНТЕКСТЕ ЦИКЛИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ

В статье рассмотрены основные теории экономических циклов, объясняющие механизм возникновения и развития циклов. Определено, что поиск новых подходов к определению причин и последствий динамики экономического развития привёл к формированию альтернативной теории – концепции устойчивого развития. Определено, что на микроуровне устойчивое развитие часто рассматривается через призму смежных концепций, наиболее распространенной из которых является концепция корпоративной социальной ответственности.

Ключевые слова: экономическое развитие, экономический рост, цикличность, мировая экономика, устойчивое (стойкое) развитие, концепция корпоративной социальной ответственности.

HRYTSYNA L. A.

candidate of economical sciences, associate professor
Khmelnyskyi National University
lesyahrytsyna@gmail.com

FORMATION OF THE CONCEPT OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY OF ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF CYCLICAL DEVELOPMENT OF THE WORLD ECONOMY

This article reviews the main theories of economic cycles to explain the cycle mechanisms. There has been determined that the search for new approaches to determine the causes and consequences of the dynamics of economic development is reflected in the formation of an alternative theory - the concept of sustainable (sustainable) development. There has been defined that at the micro level sustainable development is often viewed through the prism of related concepts, the most common of which is the concept of corporate social responsibility.

Keywords: economic development, economic growth, business cycles, the global economy, sustainable development, the concept of corporate social responsibility.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Загальновідомим є той факт, що у сучасному науковому товаристві домінуючим є вчення про циклічність розвитку економічних систем. Проте,

пошук нових підходів до визначення причин та наслідків динаміки економічного розвитку знайшов своє відображення у формуванні альтернативної теорії – концепції сталого (стійкого) розвитку та суміжних підходів, одним з яких виступає концепція корпоративної соціальної відповідальності підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що дослідженню причин, наслідків, механізму виникнення та розвитку економічних циклів присвячені роботи багатьох вчених, в першу чергу визнаних класиків економічної науки – А. Сміта, Д. Рікардо, К. Маркса, Й. Шумпетера, Дж. Кейнса, М. Фрідмена та багатьох інших. Проблеми сталості світового економічного розвитку, ролі та значення корпоративної соціальної відповідальності підприємств розкриваються у роботах Ю. Благова, А. Керолла, Ф. Котлер тощо, вивчаються міжнародними організаціями (ООН, Світовим банком).

Постановка завдання. Готуючи дану статтю ми ставили собі за мету визначити особливості формування концепції корпоративної соціальної відповідальності, її місця у вивченні причин та наслідків циклічного розвитку світового господарства.

Основний матеріал дослідження. В сучасній економічній науці використовуються два близьких поняття – “економічне зростання” та “економічний розвиток”. Першим, хто ввів у економічну науку чітке розмежування цих понять? був Йозеф Шумпетер. Різницю між цими двома поняттями Й. Шумпетер пояснював так: “Поставте в ряд стільки поштових карет, скільки забажаєте – залізниця при цьому не вийде”. Отже, економічне зростання – це збільшення виробництва і споживання одних і тих самих товарів і послуг з часом. Економічний розвиток – це, перш за все, поява чогось нового, невідомого раніше, або, інакше кажучи, інновація [1]. З поняттями економічного розвитку та зростання нерозривно пов’язане поняття “циклічності”. Циклічність – це загальна форма руху національних господарств і світового господарства як єдиного цілого. Вона відображає нерівномірність функціонування різних елементів національного господарства, зміну революційних та еволюційних стадій його розвитку, економічного прогресу [2, с. 147–150].

Складність трактування поняття економічних циклів та багатоаспектність їх прояву знайшли своє відображення у формуванні великої кількості теорій економічних циклів, що пояснюють їх причини та механізм виникнення і розвитку. Розглянемо найбільш відомі (табл. 1).

Розгляд теорій економічних циклів засвідчив існування складної схеми циклічності у функціонуванні світової економіки. В той же час, наприкінці ХХ ст. у науковому співтоваристві активного поширення набула теорія сталого (стійкого) розвитку, поява якої, з одного боку, підірвала фундаментальну основу традиційної економіки – необмежене економічне зростання, з іншого – заклала основи для теоретичного обґрунтування способу подолання циклічності у економічному розвитку світового господарства.

Сам термін “сталий (стійкий) розвиток” (“sustainable development”) отримав широке поширення з 1987 року, коли була опублікована доповідь Всесвітньої комісії ООН щодо довкілля і розвитку “Наше спільне майбутнє”. У доповіді сталий (стійкий) розвиток визначено як розвиток, при якому нинішні покоління задовольняють свої потреби, не позбавляючи майбутні покоління можливості задовольняти власні потреби. Основним завданням сталого розвитку проголошується задоволення людських потреб і прагнень. Важливо підкреслити, що сталий розвиток вимагає задоволення найбільш важливих для життя потреб усіх людей і надання всім можливості задовольняти свої прагнення до кращого життя в рівній мірі [4].

Як видно з визначення сутності сталого (стійкого) розвитку дана концепція скоріше стосується макро- та мезоекономічних рівнів, на мікрорівні (рівні суб’єктів господарювання) можливість реалізації подібного підходу є досить умовною, оскільки суб’єкти даного рівня характеризуються обмеженістю тривалості діяльності – часові межі визначаються від дати заснування до дати ліквідації. Зважаючи на чітке обмеження строків функціонування досягнути сталості (стійкості, безперервності) розвитку неможливо, саме тому на мікрорівні сталий розвиток часто розглядається через призму суміжних концепцій, найбільш поширеною з яких є концепція корпоративної соціальної відповідальності [5].

Теорії економічних циклів [3]

Назва	Загальна характеристика
Теорія недоспоживання	Причина циклічності розвитку у надмірному заощадженні, що порушує рівновагу між виробництвом і реалізацією. Причина надмірних заощаджень полягає в нерівномірному розподілі доходу
Теорії зовнішніх факторів	Причина циклічності розвитку – у дії 11-річних сонячних циклів
Марксистська теорія циклу	Можливість циклічності (при капіталізмі) закладена вже в простому товарному виробництві і впливає з функцій грошей як засобу обігу та засобу платежу при розриві актів купівлі-продажу. Економічні кризи породжує так зване основне протиріччя капіталізму – суперечність між суспільним характером виробництва і приватнокапіталістичним способом привласнення результатів цього виробництва
Теорія накопичення капіталу	Причина циклічності розвитку – у порушенні балансу між секторами економіки, що відповідають за виробництво засобів виробництва і випуск споживчих товарів
Монетарна (кредитно-грошова) концепція	Причина циклічності розвитку у змінах пропозиції кредитних ресурсів з боку банківської системи
Теорія нововведень (інновацій)	Причина циклічності розвитку – у появі новаторів, що порушує існуючу рівновагу
Кейнсіанська теорія циклів	Циклічний процес формується динамікою ефективного попиту, яка обумовлена функціями споживання та інвестицій
Монетарна теорія	Головну роль у динаміці національного доходу і циклу відіграє нестабільність грошової пропозиції, причому винуватцем цієї нестабільності є сама держава

Дана концепція, як і концепція сталого розвитку, передбачає поєднання трьох взаємопов'язаних складових – економічної, соціальної та екологічної. Як зазначається у визначенні, запропонованому представниками Світового банку, корпоративна соціальна відповідальність – це прагнення бізнесу внести свій вклад у стійкій економічній розвиток через співпрацю з працівниками, їх сім'ями, місцевим співтовариством та суспільством в цілому для поліпшення якості життя за допомогою таких методів, які є вигідними як для цілей бізнесу, так і для цілей сталого розвитку [6, с. 3]. Однак, незважаючи на схожість концепції сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності значно різняться через рівень запровадження (макро- та мікрорівні відповідно), межі поширення (світове господарство загалом у концепції сталого розвитку, групи впливу в концепції корпоративної соціальної відповідальності) та мету діяльності (задоволення потреб нинішніх та майбутніх поколінь проти максимізації прибутку в довгостроковій перспективі через зростання рівня конкурентоспроможності підприємства).

Висновки і перспективи подальшого дослідження. Підсумовуючи вище зазначене, можна стверджувати, що для сучасного етапу розвитку світової економіки характерним є пошук нових підходів до пояснення причин виникнення та наслідків поширення економічних циклів; поступове формування нової парадигми, заснованої на пошуку балансу між економічною, екологічною та соціальною сферами людського розвитку.

Список використаних джерел

1. Загорський В.С. Системний аналіз категорії «розвиток» / В.С. Загорський, Є.М. Борщук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/en_re/2010_7_3/1.pdf
2. Овчинников Г.П. Макроэкономика / Г.П. Овчинников. – СПб : СПб электротехнический институт связи, 1993. – 224 с.
3. Основи економічної теорії: політекономічний аспект : підручник для студ. екон.

спец. вищих закладів освіти / [Г.Н. Климко, В.П. Несторенко та інші]. – К. : Вища школа, 1999. – 743 с.

4. Зубенко В.В. Сучасне середовище економічної концепції сталого розвитку / В.В. Зубенко // Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1484>

5. Marta Fabiano Sambiase Lombardi, Carla Camargo Leal, Leonardo F.C. Basso. The Activity of Nature from the Perspective of Sustainable Development and of Corporate Social Responsibility. Management Research: The Journal of the Iberoamerican Academy of Management. Vol. 8. Issue 3, 2010. P. 165–182.

6. Ward Halina. Public Sector Roles in Strengthening Corporate Social Responsibility: Taking Stock. The World Bank, January 2004. 30 p.
